

Ceruttiné Paulay Erzsi

PEKINGRŐL, STANISLAVSKY MOSZKVAJÁRÓL, AZ ORCHIDEÁK HAZÁJÁRÓL: BRAZILIÁRÓL ÉS ARRÓL, HOGY „ELTÁVOLODNI LEHET, DE ELSZAKADNI SOHA...”

Az előkelő, várbeli kis palota kínai templomi zászlókkal ékes, meghitt szalonjában itt ül velem szemben a nagy színésznő: Paulay Erzsi. Itt ül velem szemben a nagykövet felesége: Ceruttiné kegyelmes asszony.

Itt ül velem szemben a szellemes író: Bözse, a régi jóbarát.

Ő az, aki mind a három egy személyben.

*

A színészet »rögös« pálya. Keveseknek a csillaga ragyog fel a színi világ égboltján úgy, hogy nemcsak tisztókös, hanem diadalmasan sugárzó állócillag.

A mi színházi egünknek volt egy ragyogó csillaga, Nemzeti Színházunk örökös és tiszteleti tagja, aki fiatalon, szépsége, tehetsége, pályája csúcspontján, egyik napról a másikra, fogta magát, lecsatolta uszályát, eldobta várúrnői koronáját és lelépett a deszkákról. Olyan nagyot lépett, hogy egy másik földrészre érkezett meg!

A kegyelmes asszonyt perbefogtuk, *valljon életéről, életének erről a »pálfordulásáról«*. Mutassa meg nekünk, milyen az, hogyan van az, amikor az *izig-véig színésznő szakít diadalmas pályájával s »csak«* asszony lesz, okos, nagyszerű dáma.

Figyelmeztettük, hogy könyörtelen vizsgálóbíróval áll szemben. Szent meggyőződésünk ugyanis, hogy a legkisebb fokú színház-mérgezés is gyógyíthatatlan. Hát még az ilyen súlyos eset, amikor valakinek az apja, Paulay Ede, a Nemzeti Színház páratlan érdemű igazgatója, »Az ember tragédiája« színrehozója volt s ő maga az ország első színházának örökös tagja!

De most a nagyhatalom nagykövetének ragyogó feleségét látom magam előtt, aki elgondolkozva tekint a kandalló tűzébe és nagyon komolyan felel arra a kérdésre, *hogyan tudott elszakadni pályájától és vajjon ez a szakítás gyökeres volt-e?*

— *Egy regényes találkozás elhozta azt, akiért, úgy érzem, érdemes örökre elhagyni pályámat, bizonyos időre még a családomat és hazámat is. Ezt a végtelenül nehéz elhatározást megkönnyítette számomra a sors, nemcsak azért, hogy érzelmileg biz-*

tos voltam mindkettőnk felől, hanem azért is, hogy egy más földrészre vezetett. Az a hónap, ameddig ez a költözködés tartott, viharos tengeren viharzó lélekkel, megérlelte bennem azt az elhatározást: ahhoz, hogy új kötelességemnek egész emberként tessek eleget, a mesterségemtől teljesen el kell szakadnom, örökre el kell búcsúznom. Hiszen ha valakit a sors azzal tüntetett ki, hogy művésznak született, élhet a művészetnek, szolgál-

Ceruttiné, Paulay Erzsébet
(Angelo felv.)

hatja azt szívvel-lélekkel anélkül is, hogy az mestersége legyen.

— A kívülről számára sok gyanúsán rokonvonás van diplomáciában és színészetben...

— Ez igaz. Én a hivatásomat komolyan vettem s hogy színésznő voltam, az új pályámon feltétlenül segítségemre volt. Azonban ebben az életben nem arról volt szó, hogy az ember a színlelés művészetét folytassa, hanem

egyszerűen arról, hogy aki megszokta, hogy minden este szemben áll a közönséggel és meghódítja, annak sokkal könnyebb az ezerféle emberrel való személyes érintkezés is. Elmenni Budapestről, szembenézni Ázsiával és rejtelmes lakóival, óriási lépést jelent az emberi találkozások terén. Már mondtam, hogy a sors megkönnyítette nekem a gyökeres elszakadást, azért is, mert a színpadi mesék világából olyan helyre vezetett, ahol minden valószínűtlenül mesészerű. *Fakó, szeretőszó ködfoltta vált nekem a színpadi világ akkor, amikor lépten-nyomon oly valóságos, megfogható, lüktető, hűsből-vérből való világot láttam, tapintottam, izleltem, ami számunkra jogosan valószínűtlen. Ez annyira foglalkoztatja a fantáziát, úgy leköti az intellektust, hogy azt a fájdalmat, amit az elszakadás okozott, teljesen narkotizálta.*

— Tehát mégis szükséges volt narkotikumra?

— Műtét alkalmából a narkotikum elkerülhetetlen és a gyógyulást hozza.

— *Hogyan kezdődik partraszállás után, Pekingben, próba, szereptanulás, előadás helyett a kegyelmes asszony új élete?*

— *Hát például úgy, hogy az ember teüli a kínai szakácsal számolni.*

— Milyen nyelven?

— Kínaiul, természetesen.

— *Árulja el, hogy az »Elektra«, az »Éva« vagy a »Tanner John« házassága alatt tanult-e meg kínaiul?*

— Akár hiszi, akár nem, akkor. Persze, minden tudásom ellenére, kezdetben ezek a párbeszédék úgy folytak, hogy a szakács kínaiul beszélt és én jelekkel, — *nem értettem meg.*

— A 400 millió sárga birodalom közepében mi volt a legnagyobb élménye?

— Az, amikor az ember nagyon eltörpülve, nagyon alázatatosan tudomásul veszi egy másik világot, *nem egyes részleteket, hanem egy gigantikus, tömör és lélekzetelállítóan ismeretlen*